

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها»

بیان مسئله و معرفی طرح

در بند «الف» ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها تصریح شده است که قیمت فروش داخلی بنزین، نفت گاز، نفت کوره، نفت سفید و گاز مایع و سایر مشتقات نفت، با لحاظ کیفیت حامل‌ها و با احتساب هزینه‌های مترتب (شامل حمل‌ونقل، توزیع، مالیات و عوارض قانونی) به تدریج تا پایان برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران کمتر از ۹۰ درصد (۹۰٪) قیمت تحویل روی کشتی (فوب) در خلیج فارس نباشد. در بند «ب» این ماده (ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها) نیز تصریح شده است که میانگین قیمت فروش داخلی گاز طبیعی به‌گونه‌ای تعیین شود که به تدریج تا پایان برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، معادل حداقل ۷۵ درصد (۷۵٪) متوسط قیمت گاز طبیعی صادراتی پس از کسر هزینه‌های انتقال، مالیات و عوارض شود.

بنابراین در این دو بند به دولت اجازه داده شده است که در پایان سال پنجم اجرای این قانون بتواند قیمت فروش داخلی بنزین، نفت گاز، نفت کوره، نفت سفید و گاز مایع و سایر مشتقات نفت ذکر شده در بند «الف» را حداقل معادل ۹۰ درصد قیمت تحویل روی کشتی (فوب) در خلیج فارس و میانگین قیمت فروش داخلی گاز طبیعی در پایان سال پنجم را حداقل معادل ۷۵ درصد (۷۵٪) متوسط قیمت گاز طبیعی صادراتی پس از کسر هزینه‌های انتقال، مالیات و عوارض تعیین کند.

لذا براساس مجوز قانونی تصریح شده در مفاد بندهای «الف» و «ب» دولت می‌تواند برای سال‌های بعد از سال پنجم اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها (برای نمونه در سال پنجم یا ششم)، قیمت فروش داخلی حامل‌های فوق را مثلاً ۱۲۰ درصد قیمت تحویل روی کشتی (فوب) در خلیج فارس تعیین کند. با توجه به مراتب فوق طرح ارائه شده درصدد است با اضافه کردن عبارت «و بیشتر از قیمت» به بعد از عبارت «کمتر از نود درصد (۹۰٪)» در بند «الف» و همچنین اضافه کردن عبارت «و حداکثر معادل» به متن بند «ب» بعد از عبارت «حداقل هفتادوپنج درصد (۷۵٪)» این مشکل را برطرف کند.

موضوع دیگر مورد نظر طرح دوفوریتی ارائه شده اصلاح تبصره ذیل بند «ب» ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌هاست. در این تبصره آمده است که برای تشویق سرمایه‌گذاری، قیمت خوراک واحدهای صنعتی، پالایشی و پتروشیمی برای مدت حداقل ده سال پس از تصویب این قانون هر مترمکعب حداکثر ۶۵ درصد (۶۵٪) قیمت سبب صادراتی در مبدأ خلیج فارس (بدون هزینه انتقال) تعیین می‌گردد. اصلاح پیشنهادی طرح دوفوریتی در این تبصره اضافه کردن عبارت «گاز و مایع» بعد از کلمه «خوراک» است.

بررسی دلایل و منطق ارائه طرح

- بررسی مشروح مذاکرات مربوط به فرآیند بررسی و تصویب این قانون در کمیسیون طرح تحول اقتصادی و صحن علنی مجلس نشان‌دهنده این واقعیت است که نمایندگان خواستار این موضوع نبودند که بعد از سال پنجم اجرای این قانون دولت مجاز باشد که قیمت داخلی فروش حامل‌های ذکر شده در دو بند ذکر شده را بالاتر از قیمت تحویل روی کشتی (فوب) در خلیج فارس و یا در مورد گاز طبیعی در حدی بالاتر از متوسط قیمت گاز طبیعی صادراتی پس از کسر هزینه‌های انتقال، مالیات و عوارض تعیین کند.

- منطق حاکم بر بررسی‌های مجلس این بوده است که با توجه به اینکه نعمت انرژی در اختیار کشور و ملت ایران به‌عنوان موهبتی خدادادی است، لذا مردم ایران باید از این امتیاز و برتری استفاده کنند و لذا بتوانند همواره انرژی مصرفی خود را حداقل اندکی ارزان‌تر از مردم سایر کشورهای فاقد این نعمت خریداری و مصرف کنند یا در امر تولید به‌کار گیرند که این امر منطقی است.

علاوه بر موارد فوق موضوع رفتارها و رویکردهای اجرای دولت در مرحله اول اجرای این قانون و همچنین جهت‌گیری ارائه شده از طرف دولت برای اجرای این قانون در فاز دوم نمایندگان مجلس را نگران کرده که مبدا دولت قصد داشته باشد که با افزایش قیمت حامل‌های انرژی در چند سال اول (سه سال اول) اجرای قانون در حد قیمت‌های تحویل روی کشتی (فوب) در خلیج فارس، بخواهد حتی در سال‌های بعد، قیمت فروش داخلی این حامل‌ها را از سطح قیمت‌های جهانی آن نیز بالاتر ببرد. البته همانطور که گفته شد، این امر با توجه به مفاد بندهای «الف» و «ب» ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها منع قانونی نداشته و دولت مجاز به چنین تصمیمی بوده است، لذا نمایندگان با ارائه این طرح ضمن رفع برخی از شبهات می‌خواهند حداقل و حداکثر تغییرات قیمت اعمالی برای حامل‌های انرژی را تعیین کنند.

بنابراین با تصویب این طرح در رابطه با اصلاح بند «الف» ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، دولت می‌تواند قیمت فروش داخلی حامل‌های انرژی (بنزین، نفت گاز، نفت کوره، نفت سفید و گاز مایع و سایر مشتقات نفت) را در دامنه حداقل معادل ۹۰ درصد قیمت تحویل روی کشتی (فوب) در خلیج فارس و حداکثر معادل ۱۰۰ درصد قیمت مذکور تعیین کند. با تصویب اصلاح پیشنهادی درخصوص مفاد بند «ب» ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، قیمت فروش داخلی گاز طبیعی در بازه حداقل ۷۵ درصد و حداکثر معادل ۱۰۰ درصد متوسط قیمت گاز طبیعی صادراتی پس از کسر هزینه‌های انتقال، مالیات و عوارض تعیین خواهد شد.

- دلیل اصلی پیشنهاد اصلاح تبصره ذیل بند «ب» ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها این است که دولت براساس برداشت خود از مفاد تبصره مذکور خوراک واحدهای صنعتی، پالایشی و پتروشیمی را صرفاً گاز طبیعی فرض کرده و فقط قیمت این حامل را مطابق مفاد مندرج در این تبصره برای واحدهای یاد شده محاسبه و تعیین می‌کند و قیمت سایر حامل‌های انرژی که به‌عنوان خوراک آن واحدها به‌شمار می‌روند را با رویه‌ای خارج از چارچوب این تبصره تعیین می‌کند.

این درحالی است که با توجه به مسائل فنی، دغدغه‌های سرمایه‌گذاری در این صنایع و ضرورت ارائه تضمین‌های قیمتی بلندمدت لازم برای فعالان و سرمایه‌گذاران در این بخش‌ها و همچنین ایجاد یک مزیت قابل ملاحظه برای سرمایه‌گذاری‌ها و لذا تعیین تکلیف سرمایه‌گذاران از بابت هزینه مواد اولیه و خوراک واحدهای مذکور، قانونگذار بدون ذکر نام نحوه قیمتگذاری همه خوراک این واحدها را مشمول مقررات موضوع این تبصره دانسته است.

براین اساس در این اصلاحیه برای جلوگیری از برداشت‌های متفاوت از این موضوع پیشنهاد شده است که بعد از عبارت «خوراک» عبارت «گاز و مایع» گنجانده شود.

جمع‌بندی

- ارائه و تصویب طرح ارائه شده برای حل بخشی از ابهامات و مشکلات ناشی از اجرای قانون هدفمند کردن آن امری ضروری و مهم است.

- مرکز پژوهش‌ها در گزارش‌های کارشناسی خود در زمان بررسی و تصویب قانون هدفمند کردن یارانه‌ها همواره بر این نکته تأکید داشته است که در تعیین قیمت فروش حامل‌های انرژی ضروری است سقف مشخصی برای قیمت‌ها تعیین شود (گزارش با شماره مسلسل ۹۵۲۴ سال انتشار ۱۳۸۷) که این هدف می‌تواند در قالب طرح زیر محقق شود.

پیشنهادهای

- با توجه به مراتب فوق و نکات مطرح شده درخصوص طرح دوفوریتی ارائه شده پیشنهاد می‌شود با ارائه ماده واحده‌ای بندهای «الف»، «ب» و تبصره ذیل بند «ب» ماده (۱) قانون هدفمند کردن زیر به ترتیب زیر مورد اصلاح و بازنگری قرار گیرد:
۱. در بند «الف» ماده (۱) عبارت «حداکثر معادل ۹۰ درصد قیمت تحویل روی کشتی (فوب خلیج فارس) تعیین شود» جایگزین عبارت «کمتر از نود درصد (۹۰٪) قیمت تحویل روی کشتی (فوب) در خلیج فارس نباشد» شود.
 ۲. در بند «ب» ماده (۱) عبارت «حداکثر معادل» جایگزین عبارت «معادل حداقل» متن قانون فعلی شود.
 ۳. در تبصره ذیل بند «ب» ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها قبل از عبارت «خوراک» عبارت «انواع» منظور شده و بلافاصله بعد از عبارت «خوراک» در داخل پرانتز بدین ترتیب عبارت «(هر نوع خوراک هیدروکربنی)» آورده شود.
- اصلاحات پیشنهاد شده علاوه بر رفع دغدغه طراحان طرح دوفوریتی و رفع مشکل مد نظر آنها، قادر است مزیت نسبی بخش‌های مختلف اقتصاد کشور نسبت به سایر رقبای اقتصادی با ارزان بودن انرژی نسبت به سایر کشورها و برخی از اهداف مهم قانون مذکور از جمله کاهش مصرف و جلوگیری از اسراف و قاچاق حامل‌های انرژی، اصلاح ساختار اقتصادی و... را پوشش خواهد دهد.
- علاوه بر این اصلاح پیشنهاد شده در تبصره ذیل بند «ب» ماده (۱) موجب رفع برخی مشکلات واحدهای صنعتی، پالایشی و پتروشیمی در رابطه با تعیین قیمت انواع خوراک آنها شده و می‌تواند آثار مطلوبی در روند برنامه‌ریزی برای سرمایه‌گذاری در این بخش‌ها را به دنبال داشته باشد.